

Šesti međunarodni Kongres himnologa

Šesto zasjedanje međuvjerskog i međunarodnog društva himnologa održano je u švedskom gradu Valdsteni od 9. do 14. kolovoza ove godine. Kongresu je prisustvovalo 89 delegata iz gotovo svih zemalja Evrope i Amerike izuzevši delegate iz Istočne Njemačke kojima je bila uskraćena viza za ovo savjetovanje. U ovaj broj nisu uključeni delegati iz Švedske što su sudjelovali u organizaciji skupa. Iz Hrvatske zasjedanju su prisustvovali Vlado Zagorac, Slavko Majić i Miho Demović.

Rad kongresa odvijao se je čitanjem referata s popratnom ponekad i veoma dugom raspravom, priređivanjem glazbenih priredaba i razgledavanjem izložbenih himnoloških eksponata, te obavljanjem raznih vrsta bogoslužja.

Sistem referata bio je dvostruk: glavni i kratki referati. Glavne referate držali su unaprijed određeni stručnjaci i prisustvovali su im svi delegati. Kratki referati držani su u dvije sekcije, slavenskoj i germanskoj, a prisustvovali su zainteresirani sudionici. Tema ovogodišnjeg zasjedanja bila je »Nova crkvena popijevka i himnološko istraživanje«. Nju su obradili švedski stručnjaci u vidu razgovora između jednog pjesnika i jednog glazbenika, a nadopunili kratkim referatima delegati drugih zemalja. U razlaganjima je obuhvaćena čitava problematika crkvene popijevke. Pjesnik je iznosio svoje poteškoće, a glazbenik opet svoje. Za pjesnika predstavlja veliku poteškoću teološka terminologija, a za glazbenika dinamička svojstva teksta. Uvaženi skladatelj E. Bäck ističući problematiku koja nastaje u traženju dobrog teksta, da je bio prisiljen više puta mijenjati tekst pjesme svog najboljeg prijatelja kako bi mogao napisati uspješnu glazbu. Stoga će se ta poteškoća pojaviti i svim skladateljima crkvene popijevke. Teškoće pjesniku proizlaze i od suvremenih teoloških osporavanja, a posebno zbog neizrađene teološke terminologije na narodnim jezicima. Predavanje s raspravom nakon predavanja bilo je veoma zanimljivo. Zornosti predavanja uvelike je pridonio komorni zbor H. Göranssona, koji je za vrijeme rasprave pjevao pojedine zborove, koji su osvjetljavali izlaganje predavača. U ovom glavnom predavanju raspravljena je sva problematika crkvene popijevke s formalne, ritmičke i sadržajne strane teksta te estetske i praktične strane napjeva. Ovom predavanju treba nadodati i raspravu o autorskom pravu crkvene popijevke. Pravnici su stali na stanovište da se i na crkvenu popijevku trebaju primijeniti svi propisi što se odnose na svjetovnu glazbu. To bi uvelike doprinjelo rastu crkvene popijevke, jer bi se i onda prihvatili stvaranja novih popijevki i uvaženi svjetski skladatelji. U protivnom, nova crkvena popijevka prepuštena je radu manje sposobnih skladatelja-amatera i dobroj volji stručnjaka. Iskustvo je pokazalo da je glazba u zemljama s

pozitivnom novčanom stimulacijom daleko plodnija nego u zemljama gdje te stimulacije nema.

U načelu svaki sudionik je dužan održati kratki referat u trajanju najviše 10 minuta iz nacionalne problematike ili iz građe u kojoj je stručnjak. Takvih referata na ovom kongresu bilo je tridesetak. Miho Demović pripremio je za ovo zasjedanje dva referata. Prvi je bio izvještaj o novim himnološkim istraživanjima u Hrvatskoj kao nadopuna referatu sa petog zasjedanja u Grazu. (Objavljeno u *Jahrbuch für Liturgik und Hymnologie* 1970, str. 191—199. Kassel 1971). Drugi referat obrađivao je Himnodiju u narodnim vjerskim obredima i obiteljskoj molitvi u Hrvatskoj. Sudionici su pokazali veliko zanimanje za ovaj posljednji referat.

Nakon službenih sastajanja u dvoranama uslijedili su osobni susreti stručnjaka u slobodnom vremenu. I ovi susreti bili su veoma korisni jer su sudionici imali mogućnost razmijeniti iskustva, ukazati na vlastita znanstvena otkrića, zamoliti za eventualne znanstvene usluge itd.

Posebnu zanimljivost skupa pružila je i izložba himnoloških eksponata. Bili su izloženi himnološki nacionalni rariteti što su ih kongresisti sobom donijeli te nove znanstvene rasprave i pjesmarice. Sve su to znanstvena dostignuća sudionika. Na izložbi je bio zastupljen i bogati izbor gramofonskih ploča.

Dva koncerta bila su veoma uspješna. Prvi je održan u ambijentu idiličnog srednjovjekovnog dvorca u Valdsteni. »Joculatores Upsalisenses« ugodno su kongresiste iznenadili koncertom instrumentalno-vokalne glazbe iz razdoblja renesanse. Svirači i pjevači u komornom sastavu obučeni u srednjovjekovna odijela izveli su na starim instrumentima veoma decentno veliki izbor skladbi nastalih od rane renesanse do baroka. Ambijent staroga dvorca, dekor srednjovjekovne odjeće, arhaični prizvuk brojnih starih instrumenata i toplinu renesansnih melodija ovaj komorni sastav znao je tako dobro ujediniti u neizbrisivi umjetnički doživljaj, da će ga kongresisti veoma dugo pamtili.

K. E. Weim, čuveni virtuoz na orguljama iz Stockholma, održao je na orguljama veličanstvene samostanske crkve uspješni koncert suvremene švedske glazbe. Orguljaška kultura u Švedskoj veoma je velika i dobro cijenjena. Tako se npr. u crkvi sv. Jakoba u Stockholmu svaki dan održava po jedan koncert na orguljama. I druge crkve priređuju slične priredbe. Inače crkvena kultura u Švedskoj je veoma visoka. Sve crkve su s puno ukusa izvanredno dobro uzdržavane. Kud god pogledaš prema koru pogled opaža divne prospekte samo velikih orgulja.

U okviru bogoslužja održana su svakog dana bogoslužje riječi a po jedamput katolička i švedska misa. Obred švedske mise identičan je katoličkoj misi prije Tridentskog sabora. Ono što posebno izgrađuje u obredu švedske mise jest iskrena pobožnost vjernika, zatim prekrasno pjevanje gregorijanskog koralna na švedskom jeziku te umjetnička izvedba pučkih popijevaka u sklad-

nom udjelu zbora i puka. Zbor H. Göranssona divno je izvodio koral na švedskom jeziku i u bogoslužju mise i u bogoslužju časoslova. Posebnu zanimljivost pokazuje pjevanje pučkih popijevki. Zbor najprije pjeva prvu kiticu kao ekspoziciju. Nju nastavlja puk kao Cantus firmus da zajednički završe u veličanstvenom unisuonu u trećoj kitici. Trebalo bi svakako povući paralelu s našim prilikama. I naš jezik kao i švedski posjeduje dinamična svojstva latinskog jezika — prema tome i mogućnost obradbe tekstova gregorijanskim koralom. Osim toga u nas postoji i jedna koralna nacionalna tradicija. U novije vrijeme naš liturgijski pokret zazire od gregorijanskog koralu kao nečega stranoga hrvatskom jeziku. Naša crkvena popijevka nije do sada obrađivana stilom koji bi omogućio u isto vrijeme pjevanje puka s polifonijom zbora. Čini se da bi ovakvu crkvenu glazbenu kulturu trebali i mi usvojiti, jer je visoke umjetničke kvalitete, a omogućuje u isto vrijeme sudjelovanje i zbora i puka.

Preostaje još nešto reći o izboru uprave društva, teme za slijedeći kongres i mjesto održavanja kongresa. Aklamacijom, kongresanti su potvrdili povjerenje dosadašnjoj upravi (Markus Jenny, predsjednik i Philip Harnocourt, tajnik). Kongresisti su odredili da tema za slijedeći sastanak bude: Varijacija u crkvenoj popijevci. Na prijedlog hrvatskih delegata izabran je apsolutnom većinom glasova Dubrovnik za mjesto održavanja slijedećeg kongresa godine 1973. Prve pripreme za održavanje kongresa već su u toku. Očekuje se da će hrvatski glazbeni i drugi stručnjaci dati glavni doprinos slijedećem himnološkom kongresu u Dubrovniku.

Ljubitelj gregorijanske glazbe

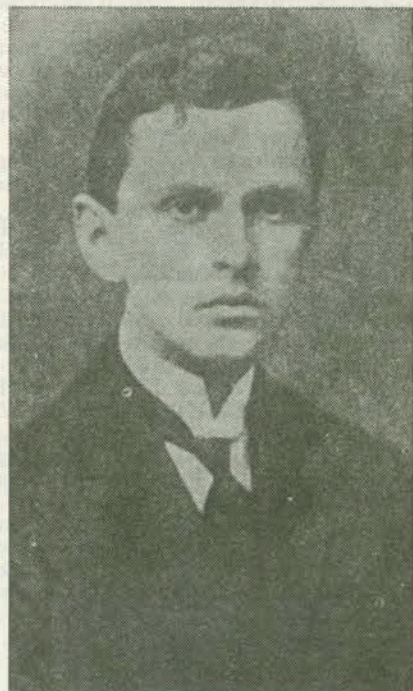
Uz 75. obljetnicu rođenja dra Ivana Merza

Mnogi će naši kaolički časopisi spominjati ovih mjeseci ime dra Ivana Merza, bogate ličnosti našeg prijeratnog katolicizma. Mnogo bi se o njemu moglo reći: Mi ćemo se ovdje ograničiti samo na odnos dra Merza prema glazbi.

Dr. Ivan Merz nije bio skladatelj ni uopće glazbeni stručnjak, ali je volio glazbu. Sam je u svojoj mladosti učio svirati violinu i glasovir, a u svome dnevniku nam je ostavio mnoge bilješke, sudove, dojmove o koncertima i operama koje je posjećivao veoma često kao student u Beču i Parizu. Kako se u njemu razvijao religiozni život i njegova ljubav prema glazbi orjentirala se prema crkvenoj, liturgijskoj glazbi. Njegov duboki smisao za katoličku liturgiju razvio je u njemu posebni osjećaj za gregorijanski koral. Priželjkivao je da može svakodnevno prisustvovati svečanoj pjevanoj konventualnoj misi. Kao profesor u Zagrebu često je zalazio ocima franjevcima i drugim liturgijskim obredima koji su bili praćeni pjevanjem koralu. Pripovijeda jedan znanac dra Merza, o. Aleksije Benigar O. F. M.: »Bio je to Božić neposredno prije njegove smrti. Kako je češće k nama zalazio na moljenje časoslova, došao je i za polnočku te godine. Pjevao je zajed-

no s nama redovnicima Božićni matutin. Bilo je tada sve na latinskom pa smo i na polnočki pjevali latinski. Kasnije su nam zbog toga prigovarali u štampi. Ali je Merz u Katoličkom listu napisao članak u našu obranu kao i u obranu latinske liturgije jer je bio njezin veliki ljubitelj.«

U svojoj dizertaciji, koja nosi naslov »Utjecaj liturgije na francuske pisce od Chateaubrianda do danas« često spominje da nam gregorijanska glazba najlakše dočarava nadnaravne stvarnosti u koje vjerujemo. Po svome dolasku u Zagreb objavio je u mnogim našim časopisima članke o liturgiji i tu često spominje i preporuča koral nazivajući ga »glazbom Duha Svetoga«.

Dr. IVAN
MERZ
(1896—1928)

Nekoliko mjeseci prije svoje smrti objavio je u »Životu« (veljača, 1928. g.) članak pod naslovom Gregorijanska glazba. U njemu najprije donosi razna svjedočanstva i izjave francuskih književnika koji su bili posebno oduševljeni koralom i koji ih je često nadahnjivao u njihovu književnom radu. Citirajući izjavu sv. Hildegarde o pjevanju božanskog oficija dr. Merz ovako nastavlja: »Gregorijanska je glazba nastala po uzoru nebeskih melodija i ne možemo si zamisliti drugog nebeskog glazbenog ugođaja. Ta sama Treća Božanska Osoba, Duh Sveti djelovao je na razvoj ove umjetnosti. Zato je i mi katolici moramo više gajiti i više voljeti nego svaku drugu.« Dr. Merz smatra gregorijansku glazbu službenicom liturgije, koja s ostalim umjetnostima tvori harmoničnu cjelinu da uresi sa što više čara hvalu Božju, čije je središte sv. Misa. U zadnjem dijelu članka potiče dr. Merz čitatelje da se zainteresiraju i da zavole gregorijansku glazbu. Liturgijsko-gregorijanski apostolat smatra apostolom mirenja i ljubavi, i citira riječi jednog redovnika koji reče »da se ljudi ne mogu više mrziti kad su ujedinili svoje glasove u pjesmama Crkve«.

o. Božidar Nagy, D. I.